

סוף זמן קר"ש

עש"ק בהעלותך

8:34

עש"ק שלח 8:35

מאן דלא קרי קר"ש בעוניה
בגדיו הוא כל ההוא יומא
הדריק בלח סודא.

בי"ה

מבני עינינו התאחדותנו

י"ד ע"י: התאחדות אברכים דקה"ל ימב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

שיעור השבוע

חברת יסודי התורה

פרשת בהעלותך
מס' גיטין פב: פג.

פרשת בהעלותך
מס' גיטין פג: ער פה:

תנ"א וא מן ליעם רב"י נחוראי
(ואו רב אבאי לטבתקין אין ארבעת הדין)
מורכב רבינו שליט"א בסיום סם קידושין

שנה י' גיליון ל"ב (תכ"ג)

בהעלותך

י' סיון תשס"ח

שם שמים שגור בפיו

על פי ה' יסעו ועל פי ה' יחנו ואח"כ כתיב על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו. יש רמז מוסר בכאן על כל פעולה או תנועה שהאדם עושה יאמר, אם ירצה השם או בעזרת השם. למשל, בלכתו בדרך יאמר הנני נוסע בעזרת השם יתברך, וברעתי לחנות במקום פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה. וכשבא למקום התנהגה או יחזור ויתן שבח, ויאמר הנה בעזרת השי"י באתי הנה, וברעתי ליסע לזמן פלוני בעזרתו יתברך אם ירצה. נמצא שם שמים שגור בפיו בשעה ששולח במחשבתו, ובשעת מעשה, ככה בכל פעולותיו.

אשרי יושבי ביתך

והאיש אשר הוא טהור וברך לא היה וכו'. פירש שאיש היושב בביתו ואינו נוסע בדרך, יותר קל לו להיות בבחינת טהור.

אל תצדק הרבה

והאיש אשר הוא טהור וברך לא היה. שמעתי לפרש מי שהוא מחזיק עצמו שהוא טהור והוא בדרך הטוב ואינו נוטה ממנו. זה לא היה כי שקר הוא כי אילו היה ירא שמים באמת היה מוצא כמה וכמה דברים שאינו יוצא נגד שמו ית' כי גם אבות העולם לא החזיקו את עצמם לצדיקים וכמו שמצינו בריבנו סעדיה גאון שהיה לו לגלגל שלג בימי זקנותו על שידע בנפשו שלא השיג והכיר גדולת הבורא ית' בימי חורפו כמו בזקנותו ולפי הכרתו היתה עבודתו. וכן הסמיך מונה במגן הלאורח שלא להיות צדיק בעיניו.

הרגיל בנר הווין לו בניני ת"ח

כן עשה את המנורה. ופירשי להגיד שבחו של אהרן שלא שינה. ויש לפרש דהרשים לקטרת באו והפיסו שלא זכה בה אדם מעולם ושנה משום דקטרת מעשרת [וימא כ"ו ע"א], ולכן לא נתנו לו אלא פעם אחד כדי שיעשרו כולם, וכתיב [שמות ל' ז'] בהטיבו את הנרות יקטרינה, איכ המטיב הנרות לא הי' יכול להקטיר, ואהרן שהטיב את הנרות לא הי' מקטיר קטרת, ואין זה חידוש כ"כ, שהרי אמרו פרק במה מדליקין [כ"ג ע"ב] מאן דרגיל בנרות הווין ליה בניני ת"ח, וניחא ליה טפי דטוב תורת פין מאלפי הוב, אמנם לכאורה הי' אפשר לו לקיים שניהם, ולכל הפחות פעם אחת הי' יכול להקטיר ולהניח לאחר להטיב, קמ"ל שבחו של אהרן שאפי' פעם אחת לא שינה מלהעלות את הנרות ולהקטיר קטרת תחתיה.

מפי עליון לא תצא הרעות

על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו את משמרת ה' שמרו. וברך אפשר נראה לי לרמז בוה עפ"י מה שדברנו מזה כמה פעמים שהעיקר הוא להאמין באמונת שלימה שהכל מאתו יתברך שמו ותעלה ונפי עליון לא תצא הרעות וכל מה שיעבור עליו יבין וישכיל שהכל הוא לטובתו ואם זכה אדם

לעלות למדרגה זאת, אז אינו מבעט בו יתברך שמו ושומר ומקיים מצות ה' ותורתו. וזה שמרנו לנו הקרא כאן "עפ"י ה' יחנו ועפ"י ה' יסעו" אם האדם יודע ומאמין באמת שהכל הוא מאת ה' ב"ה וב"ש אוי "את משמרת ה' שמרו" שומרין ומקיימין מצותיו וחוקותיו יתברך שמו כאשר נצטוו בסניי ואינו מבעט בהי"ת שמו.

כל רוחות שבעולם לא היוזו

אל מול פני המנורה יאירו. אפ"ל שהרי מצותה של מנורה שיהיה הנר האמצעי זקוף ועומד וששת הנרות שמב' צדדיו יאירו אל עבר פניה וישו הפתילות אל מול האמצעי, וכיצד יתקיים פרט זה בשעת המסעות, הרי לא יתכן שלא ינודו הנרות וישו אנה ואנה מחמת הטלטול ומחמת שהיתה הרוח מנשבת בהם, ושוב מצאה החקירה מקום לנוח כיצד נתקיימה מצות להעלות נר תמיד בשעת המסעות, דהרי כשם שהציווי להעלות נר תמיד הוא ברציפות בלי הפסק, הי"ן צריך שיתקיימו כל פרטי המצוה שיהיו הנרות נוטים כלפי האמצעי והיה האמצעי זקוף כלפי מעלה, ואין תתקיים המצוה כהלכתה בשעת המסעות.

ואולי אפ"ל ע"ד שאמרו ז"ל ביומא (שם) בעשן המערכה שהיה מתמר ועולה במקל ואפילו כל רוחות שבעולם באות ונושבות בו אין מניחות אותו ממקומו, וזה אחד מעשרה נסים שנעשו בביתק"מ, וכמו"כ יתכן דכיון שהיתה המצוה במנורה להעלות נר תמיד ג"כ נעשה בה גם זה שלא נטו הנרות ממקומן במשך זמן נסיעתן וכאשר יחנו כן יסעו, הנר האמצעי זקוף כלפי מעלה וששת הנרות יאירו אל מול האמצעי, ונעשה גם זה במנורה ככה פעולת אהרן הכהן דע"י קדושת עבודתו במעשה ההדלקה הכניס בנרותיה של מנורה כח קדושה זה שכל רוחות שבעולם לא יחזוהו ולא יוכלו לכבוטו.

חינוך הבנים עד היכן

בהעלותך את הנרות. פירשי ז"ל על שם שהלחב עולה כתוב בהדלקתן לשון עלייה, שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה. יש לפרש בדרך רמז על פי מה דאיתא בגמרא (קידושין כט.) האב חייב בבנו ללמדו תורה, דכתיב (דברים יא ט) ולמדתם אותם את בניכם. וכבר האריכו הפוסקים למעניתם עד כמה חייב אדם ללמד את בנו תורה וק"ו התניא וללדיה פסק בשולחן ערוך הרב (הלכות תלמוד תורה פרק א סעיף ו) שצריך ללמדו עד שיגיע למדה זו שיוכל בעצמו ללמוד ולהבין ולהורות הלכה למעשה מתוך עין בתלמוד ופוסקים, עיי"ש.

וחזו הכונה בהעלותך את הנרות, רומז בשעה שיבא האדם להעלות נר מצוה ותורה אור בבניו אחריו כמצוה עליו ולמדתם אותם את בניכם, אוי צריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה, היינו עד שיגיע הבן למדה זו שיוכל ללמוד בעצמו, ויוכל מאליו להבין ולהשכיל בתורת ה'.

ברך משה

אוצר הגנוז

לקרוא לרבו בשמו

ועין יהושע בן נון משרת משה מבחירי, ויאמר, אדוני משה כלאם. בגמרא (קידושין לא.), ובסנהדרין (דף ק) דאסור להזכיר רבו בשמו, וכן בשו"ע (ידד סימן רמ וסי' הרב סניח), ודין זה נראה שהוא מוסכם ואין חולק בדבר, ומפני זה הוקשה לרבונתנו בעלי התוספות ביבמות (דף יז ע"ב ד"ה אמה) על רב כהנא שקרא לרב בשמו אמת והוצרכו לתרץ דרב כהנא תלמיד חבר לרב הוה, וכן האחרונים תמהים בכמה מקומות שכן מזכיר שם אביו ותלמיד שם רבו, עיין פסחים דף קי"ב חמשה דברים צוה רע"ק את רשב"י וכו' אם אין אתה מלמדני אני אומר ליוחאי אבא ומיסרך, ובמס' מעילה (דף ט"ז) אילו ה"י אבא ולפתא קיים, וכו', אלו ה"י יוחאי אבא קיים יכולים אתם לומר וכו' ובפ"ק דברכות (דף ט"ז) שאלו את שלמה עד היכן כהה של צדקה, אמר להם צאו וראו מה פירש דוד אבא.

ועיקר קושייתם ממה שכתוב בתורה בפסוק זה אדני משה כלאים, הרי זה מצינו שקרא לרבו בשמו, לכן כתב הכסף משנה (הל' ת"ת פ"ה ה"ה) כי באם תוארו בשם רבי או אדוני מותר לקרוא בשמו, אולם הש"ך חולק עליו (ידד סי' ר"ט) וסובר דגם בצירוף התואר ג"כ אסור, והקשו עליו ממקרא מלא זה, והכנה"ג תירץ דדוקא לומר בפה אסור אבל לכתוב שם אביו ורבו שרי, וכל מה שנמצא בקרא או בש"ס שכן או תלמיד קרא לרבו בשמותם לא שכן אמר האומר, אלא הוא אמר כדני, אלא שמסדר הש"ס שהיה מסדר בכתב לא היה כתב בדיוק כפי סדר אמירתם.

בשדי חמד (מערכת כ' כלל קד) נתפסק במי שהיה מר אביו חולה אם מותר לו לחלום עליו לחש העין הרע הנהוג וכן להתפלל עליו ולהזכיר שמו ובתחלה רצה לומר שלפי משמעות דברי רש"י דכשמוזכר שמו בתואר רבי מורי שרי לקרות שם רבו הה"ד בשם אביו שרי ושוב כתב דרש"י בשיש פ"ק דקידושין סי' ס"ה אוסר באביו גם בפי האי גוונא וכתב שגם הרב פ"י האדמו"ר סובר כרש"ל ושידעת מרן חיד"א ביוסף אומן דיכול להזכיר שם אביו בתואר אבי לבד שהוא שקול כתואר מורי רבי לרבו והאריך קצת ומסיק דמותו להזכיר שם אביו בתואר כפי מה שהוא הענין דאם הוא מתפלל לפני המקום ב"ה יאמר רק אבי פ' (שלה רפואה לאבי פ' בן פלגית) ו"א יאמר מורי רבי שאין גבהות לפני המקום ב"ה ואם הוא לחש שאינו בלשון תפלה למקום ב"ה יזכיר שמו בתואר כמו שירצה אדוני אבי מורי רבי וכיוצא ואם אפשר ע"י אחר מה טוב אף הלימוד שהלומדים לנפש המת טוב יותר שיהיה ע"י הבן אף דאפשר ע"י אחרים ושוב הביא מ"ש הרב זרע אמת בח"ב בלוח הטעויות דף קצ"ט ע"ב (עין דבריו הרב עיקרי סודי בידד סי' ל"ה אות ט"ו) דתלמיד האומר השכבה על רבו לא יזכירו בשמו לבד משום דאסור להזכיר לרבו בשמו אף דצוה בן וק"ל ת"ח שמחל על כבודו כבודו מחול מ"מ זה חשוב בזיון ואף שמחל על כבודו אינו רשאי לזכותו אף שיש לומר דבזיון שהוא לכפרת נפשו כבוד יחשב לו שאני רבו דחמיר טפי דמורא כמורא שמים ואף לכפרת נפשו לא לזכותו בקום עשה ומוה"ר"ש הלוי מצוה שלא ינו לו שום תואר היינו בהשכבה שחשב זה לתפלה לפני המקום ואין גבהות לפניו יתברך וכו' ואם התלמיד יאמר השכבה לרבו לא יזכיר שמו בלי תואר רק יאמר מורי רבי סתם או מורי רבי פ' והאריך עוד בעניינים אלו עיי"ש:

(תמשך בעמוד ד)

לידת בקדושה

הרה"ק רבי שלום אליעזר נולד בחול המועד פסח תרכ"ב לאביו מרן הקי מצאנו ז"ע שקראו ע"ש ידידיו ומחותנו רבי שלום מקאמינקא ורבי אליעזר מדיקוב. בית גדול וקדוש זה נתגדל רבי שלום אליעזרל ובילדותו היתה ניכרת עליו שלגדולות נצר ויתעבד אליאלט רבבי. בעת הבר מצוה כשאביו הקי הניח לו את התפילין אמר לו שלא ישנה בשו"א את הקשר, ולפלא שאחרי פטירת אביו הקי ביקש ממנו אחיו הרה"ק משיטאווע שיעשה קשר אחר על התפילין, ענה לו רבי שלום אליעזר שאביו צוה לו שלא ישנה בשו"א, והפטיר ע"י רבי שלום אליעזר שבודאי כיוון אביו על הרה"ק משיטאווע, ובספר רביה"ק מצאנו מסופר שפעמים רבות הדגיש רבי שלום אליעזרל בשיחותיו שזכה לכך שאביו הניח לו התפילין על ראשו, ביום שנכנס למצוות, בהיטיב לאמר שמדי יום ביומו הוא מרגיש את זאת בתפילה, בן י"ד שנה בלבד היה רבינו בפטירת אביו הקי, אולם בפיו היה שפע של עבודות ושוחות שראה ושמע אצל אביו בשנות ילדותו.

האיש מקדש

בגיל צעיר בא בקשרי שידוכין עם מרת שרה מרים בת גיסו הרה"ק רבי מרדכי דוב מהארנסטייפל ז"ע, ומעשה נפלא מסופר אודות הצעת השידוך אשר היה עוד קודם שולא, ומעשה שהיה כך היה: קודם שנוגד הרה"ק רשי"א מראצפערט ז"ע היה הרה"ק הרבנית הצדקנית מצאנו ע"ה מקשה לילד, וכאשר הזכירו אותה לבעלה הרה"ק ז"ע אמר שילכו להזכירה אצל חתנו הרה"ק מהארנסטייפל ז"ע ויאמרו לו שיקבע רחמים עליה, ועשו כן, ואמר להם הרה"ק מהארנסטייפל, היות שיש לו בת של שנה אחד אם יסכים חותני הצדיק שהבן הנוגד יהי חתן לבתי או אבקש רחמים על הרה"ק, והלכו ושאלו את פיו של הרה"ק מצאנו, והסכים להשידוך, וכאשר אמרו להרה"ק מהארנסטייפל שחותנו מסכים להשידוך, נתן אצבעו (אגוד) לתוך פיו וירדו מעיניו הקדושים "שני שנירלעך טרעף" ותומ"י באו להרה"ק מצאנו ואמרו לו מול טוב להבן הנוגד.

וסיפר רביה"ק בעל ברך משה ז"ע שאחרי חתונתו היתה לו חדר מיוחד בבית חותנו הקי ופנינו באמצע שינתו, התעורר פעם הרה"ק רבי שלום אליעזר וראה את חותנו מסתובב בחדרו מבלי מנעול על רגליו, רבי שלום אליעזר נדעוע מאד בראותו את חותנו מבלי מנעול, ועל שאלתו מה היום יומיים ענה לו חותנו, שבעת השידוך כשנתן לו חותנו הרה"ק מצאנו אותו לחתן לבתו, צוה לו שישגיח כל ימיו לא להתעורר את חתנו כי מתקן הוא דברים גדולים בעת שינתו, החתונה התקיימה בחודש אלול שנת תרל"ו בהיותו רק כבן י"ד.

אחרי חתונתו נשאר בבית חותנו הקי וישב על שלחנו, חותנו שכר לו בתור תברותא את רבי מענדל, שהיה ת"ח דוע מתלמידי הרה"ק בעל צמח צדק מליבאוויטש ז"ע, ובזמן קצר קנה לו ידיעה שר הופך ביו"ד חושי"ע חוש"ע ומשפט עם רוב התומים, ומסכת מקוואות, עם החברותא זה עלה מעלות רמות ונשגבות ונתגדל לת"ח עצום בקי בשי"ס ופוסקים ד' חלקי שו"ע.

נשיאתו

בסביבות תרמ"ז חזר רבי שלום אליעזרל לגאליציא, לאחר שבפקודת השלטונות הרוסיים נאלץ לעזוב את מדינת רוסיא והתיישב לתקופה קצרה ישב סמוך לשולחן אחיו הגדול הרה"ק משיטאווע. ומשם נסע לעיר טארנא אשר שם יצא שמו לתהילה וציבור גדול ובעיקר חסידי צאנו שגור בסביבות טארנא החלו לנהור אליו להתברך מפיו ולשמע ולקבל לבקש על תורה מפיו.

בשנת תר"ס עבר לגור בכפר טעגלאש הסמוכה לעיר ראצפארט ותקופה קצרה לאח"י קיבלוהו אנשי ראצפערט בכבוד לעירם, ותוך זמן קצר החלו רבים מהחסידים מכל ארץ אוגאראין לנסוע אליו לשבתות ולמועדים, ולחסתופ בצלו הקדוש, ולהתחמם לאורו הבהיר מתפלותיו אשר היתה בהתלהבות עצומה, ומסופר שבשנת תרע"ט הגיע החסיד הישיש רבי דוד בני מערץ מאנאש, שזכה עוד לנסוע פעמים רבות אל אביו הקי בעל הי"דברי חיים", לחסתופ בצלו הקי בחג הסוכות, ואחרי ההושענות שארכו מספר שעות, נגשו אנשי נאנאש לפקוד את שלומו של החסיד

הילולא דידיקיא

הגה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט ז"ע
ט"ז סיון תשי"ד

הישיש, ורבו התרגשות נענה ואמר להם, "אלמלא ידעתו בביורו כי הרב מצאנו איננו כבר בין החיים לא הייתי מאמין, הלוא כל ניע ותנועה של רבינו דומה לעבודתו הנפלאה של אביו הרב מצאנו בתכלית הדמיון". (רבינו הקי מצאנו ח"ב).

שם גם תוודע לבעל מופת גדול, ותלי תילים של מעשים נפלאים נשורו על רבי שלום אליעזרל מופתים גלויים לעין כל, שידוד מערכות הטבע, סיפורים של פלאי פלאות כל אלו היה חזון נפרץ בראצפערט.

סיפר כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א שבהיותו ילד סמוך על שולחן אביו הקי נתן לו אביו ולאחיו הרה"ק רבי ישעי' מטשעחובי ז"ע את הי"ב חלות שימכרו את זה ויהיה להם טאשן נעלט, ואמר להם בלי"ק י"ד (רבי שלום אליעזרל) זאלסט פארקויפן פאר די יונגערישע אידן ווייל די וועסט זיין א אינגארשער רבי, און די רבי שליט"א זאלסט פארקויפן פאר פולישע אידן ווייל די וועסט זיין א פולישער רבי".

אבל לא כיהן בעיר ראצפערט בתור מרא דאתרא, ומרגלי' בפיו בהראותו על כף ידו בלי"ק "ווען דא וועט וואקסן האר וועל איך זיין א רב אין א שטאט", דבריו הקדושים אלו סמך על דבריו הקדושים של הרה"ק מפרימישלאן בעת הפגשו עם אביו הקי מצאנו ואמר לו הרה"ק מפרימישלאן: במבטוא מנייכו, תניחו לכם בן אחד שלא יהיה רב, ותקיימו דבריו, כי הרה"ק רבי שלום אליעזר מראצפערט לא נתכהו לרב. (י"ב אורות ח"א דף צ"ב) ענותו הקי

אם כי בכל דרכי עבודת ה' היה ידוע אבל בענותתו הקי היה מצוין עד למאוד וידוע היה בפשטותו הנפלאה בתכלית הפשטות, וסיפר רבינו בעל ברך משה ז"ע שבפעם הראשונה שנסע להסתופף בצל זקנו הקי רבי שלום אליעזרל (אבי אמו) ראה שאין לו כסא מיוחד בביהמ"ד, וחשבתו שבודאי לקחו אחד ולא החזירו ע"כ הקל לביתו והביא כסא אחר שישב עליו זקני הקי, ומה מאוד גדלה תמהייתו שבעת שנכסתו לביהמ"ד עם הכסא צחקו עלי אנשי המקום, באמרום שישב בקביעות על אחד מספסלי הביהמ"ד, ולפעמים ג"כ יושב בין הארחי פרחי.

וכמו"כ בעת עריכת שלחנו הטורח לא אמר חידושי תורה משלו רק למד ברבים מספה"ק וזע קודש מדי שבע בשבוע, ומסופר שמרן בעל עצי חיים ז"ע היה מפלאי עד למאוד בכל פעם את פשטותו הגדולה של חותנו הקי, והיה אומר שבעת חתונתו בעיר טארנא התקבצו ובאו כחמישים צדיקים לכבוד המחותנים הקי, ורבי שלום אליעזרל בעצמו היה עומד ומשמש את כל הצדיקים, ומרן הקדו"יט בראותו דבר זה הפטיר ואמר לניסו הגה"ק ר' אשר אנטשיל אשכנזי ז"ל בלי"ק "מיר האבן א מול אז די וועלט איז נישט קיין מבין אויף אונטער מחותן רבי שלום אליעזר, ווען די וועלט וואלט איהם פארשטאנען וואלט קיינער ביי אונז נישט געפנט די טיר, און יעדער וואלט געשטראמט נאר צו איהם"

ע"י בספר אבני שוהם חלק א' בדרשת רביה"ק ז"ע ר"ח איר תשי"ד מה שהפליא רבינו באריכות גדולה את ענותו של זקנו רבי שלום אליעזרל

עוד צרה לרשי"ק

בחורף תרצ"ט חצי שנה טרם פרוץ המלחמה הנוראה נעשו פעולות רבות להשיג אשורו יציאה ועליה לאח"ק עבור הרשי"א, אלא שלא נסתייע הדבר, גם בסופו של דבר שהצליחו להשיג בשבילו רשיון נדחתה מכמה סיבות. באותו עת כאשר מעל שמי אייראפא כבר נראו וניכרו הצרות מעל ראשי עם בני ישראל גזרו מלכות הרשעה על בני"ש שאסור להם לעשות מסחר בעצים, והי יהודי וגוי שהי

להם ויכוח אם הישראל קנה היער והעצים עוד קודם שהי הגזירה וא"כ יכול עוד לעשות מסחר בזה, או שקנאו רק לאחר הגזירה וע"כ אסור לו לעשות מסחר עם העצים, והעכו"ם רצה בחזרה את היער, והעכו"ם הזמין את האיש למשפט, והלך האיש להרה"ק הרשי"א מראצפערט ז"ע שיברכו שיצליח בהמשפט, והרה"ק ציווה לו שינדב עלה מלא עצים להביהמ"ד כדי לחמם את הביהמ"ד בימות החורף, ובזכות זה ניצל בעזהושי"ת, ולהאיש הי' גם שותף והוא לא רצה לדב העצים באמרו שאינו רוצה להפסיד גם את זה, ע"כ נתן רק האיש החסיד בעצמו, וכשעמדו למשפט פסק השופט שהאיש החסיד יכול גם להלאה לעמוד על משמרתו ויכול לעשות מסחר עם העצים, וכאשר שאל את השופט מה ראה על ככה לעשות חילוק בינו לשותפו, אמר השופט, ששאל את האיש במה מסחרך, אמר לי, אבי וזקני ג"כ היה מסחרם בעצים, ע"כ התרני לו גם להלאה במסחר הזה, אבל אתה אמר לי שמכיון שהי' לך די מעות ע"כ עשית המסחר ע"כ אסרתני זאת לך שיש לך כדי חיותך, אבל האיש החסיד הבין שזה הי' רק בזכות שנדב העצים להביהמ"ד כהבטחתו של אותו צדיק הרה"ק מראצפערט.

דרכו בקדוש היתה להיות אצל ציונו הקדוש של הרה"ק מקאלוב ז"ע בכל שנה ושנה, ביומא דהילולא קדישא ז' אדר, וסיפר לנו הרה"ח ר' דוב בערל בראך ז"ל, שבשנת התיש"ג זיברו שם בעת הסעודה שהרה"ק יסע לארץ ישראל, ואביו התיש"ג רבי יחזקאל שרגא בראך ז"ל הי"ד דומי"ץ בקי"ק האלאש יצ"ו שהי' שם בשעת הסעודה שאל את הרה"ק שמעתי שהרבי מניח אותנו ונטע לא"י, ענה לו הרה"ק, מה אעשה, האם אני יכול לישראל כאן בחו"ל, בא אלי אשה ומתאוון שבעלה נפל בהמלחמה באוקריינא, ובא אלי אשה שבנה נהרג במלחמה באוקריינא, ומה עלי לעשות, רק אסע לא"י ואיך לקבר רחל אמנו ואתפלל, ואח"כ התחיל הרה"ק להתאוון שכהיום אין צדיקים וכי, אמר לו הגה"צ הנ"ל יפתח בדורו כשמואל בדורו, כוונתו הי' על רבינו- ענה לו הרה"ק אפילו יפתח אינו כאן, ומסופר שכאשר הי' בדעתו הקי לנסוע לא"י בשנות הזעם, שאל אותו איש אחד אם ילך לדור לירושלים (אלט סטאט), אמר הרה"ק, אם אחד ירא לנפשו שיחטא בירושלים אין לו דור שם.

בניא צלמות

בשנת תשי"ד פרצו הנאצים ימ"ש לאונגארין ורבינו הובל למחנות עם אלפי ישראל, על אם הדרך אמר בלי"ק "עס קומט זיך אונז דען נישט מיר האבן נישט געטון גענוג קעגן די ציונים" בתקופה ההוא הצליחו לארגן הצלילות רבות להמציא לרבינו שחרוק אך הוא סרב בכך ובתוך "בתוך עמי אנכי יושבתי" וסיפר שאחיו הרה"ק משיטאווע ז"ע, בא אליו בחלום ושאל אותו, האם רוצה אתה לבוא אתי יחד, או רצונך לטובל עוד את עול הגלות הקשה, אך לא עניינית לו כלום, ובחרתי לעצמי לישראל כאן, ומסופר כי שעה קלה לפני שולחו לכשנות המוות הכריז, שמי שישג עבורו כיפה וטלית קטן, הוא נוהן לו על הבטחתו שיציל מהמקום הזה לחיים, אחד השומעים מבין היהודים שהיו אתו באושוויץ הסתכן ובמסירות נפש בדרך לא דרך השיג לרבינו את מבוקשו, ואותו יהודי ניצל (רבינו הקי מצאנו ח"ב) עד שנשלח לאושוויץ ביום ט"ז סיון וכשהוציאו אותו להריגה היה שפתיתו מרחשות, איש העס עם כשראה אותו מתפלל לבורא אמר לו כשבת שחרוק עלתה לו על פניו, האם גם כעכשו אתה מתפלל לבוראך, הלא אתה רואה שאין הוא עוזר לכם כלום, וכולכם עולים על מוקד אש, ענה לו בהתלהבות, "מיני מיין גאנצע שמה, און מיט מיין גאנצן הארץ גלויב איך אז סיאזי פארהאן א בורא עולם, און סיאזי פארהאן א השנהה עלינו" ובו ביום עלה על המוקד ויצאה נשמתו בקדושה וטהרה הי"ד.

מדברי תורתו

אתה הראת לדעת כי ה' הוא האלקים. כשישראל היו משעבדים במצרים, התגלה הקב"ה בבחינת ידן אלקים, וידוע מהמפרשים שאחד הטעמים לגאולת ישראל לפני זמנם מצרים, הוא מפני קושי השעבוד שעבדו בהם בפרך, נמצא שהתגלות מדת הדין בשעבוד מצרים, היא עצמה נהפכה לרחמים שע"י כן יצאו קודם זמנם, וז"ש "אתה הראית לדעת" בהיותך במצרים ראית בעיניך כי יהי' הוא האלקים", כי מדת הדין היא עצמה רחמים. (רבינו הקי מצאנו)

ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו מן ההר לאמר
כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, פירש"י לבית
יעקב אלו הנשים תאמר להן בלשון רכה, ותגיד לבני
ישראל, עונשים ודקדוקין פרש לזכרים דברים הקשין
כגידין. ובאור החיים הקדוש ביאר הכוונה בית יעקב אלו
פשוטי עם, ובני ישראל היינו בני עליה. והקשה באור
החיים הקדוש דלא מציינו בכתובים שני אמירות, אלא
לשון אחד לכולם בדברי נועם המחיים את הנפש.

ב במדרש ילקוט (במדבר רמז תפ"ד) בשעה שקבלו
ישראל את התורה נתקנאו בהם אומות העולם, מה ראו
להתקרב יותר מן האומות, סתם הקב"ה פיהם ואמר להם
הביאו לי ספר יוחסין שלכם כשם שבני מביאין, שנאמר
(במדבר א יח) ויתילו על משפחותם לבית אבותם. ודקדוקו
המפרשים מה ענין היחס לקבלת התורה, הלא בבית
שכרת משה רבינו עם ישראל על קיום התורה והמצוות
נאמר (דברים כט ט) מחוטב עץ עד שואב מימין.

ג במס' פסחים (דף פ"ה) רב יוסף ביומא דעצרתא אמר
עבדי לי עגלא תלתא אמר אי לאו האי יומא דקא גרים כמה
יוסף איכא בשוקא. וצריך ביאור הא רב יוסף ענוותן היה,
כדאיתא בגמרא (סוטה מט:) אמר ליה רב יוסף לתנא לא תתני
עונה דאיכא אנא, והיאך אמר מעצמו אי לאו האי יומא
כמה יוסף איכא בשוקא.

ד במדרש (ב"ר פמ"ג ס"ח) מהיכן זכו ישראל לברכת
כהנים, רבי יהודה אמר מאברהם, שנאמר (בראשית טו ה) כה
יהיה זרעך, רבנן אמרי ממתן תורה שנאמר (שמות יט א) כה
תאמר לבית יעקב, לפיכך אמר המקום כה תברכו את בני
ישראל, וצריך ביאור מה ענין ברכת כהנים לאברהם אבינו
ומתן תורה.

ויתבאר על פי מה שכתב בתפארת שלמה (פ' תבא) על
דברי הגמרא (ברכות ח) רבי אמי ורבי אסי א"ג דהוי להו
תליטר בי כנישתא בטבריא לא הוי מצלי אלא ביני עמודי
היכי דהוי גרסי, דהנה הצדיקים העוסקים בתורה לשמה
הם משמחים כל העולמות וממשיכים שפע רב בלימודם
לעולם התחתון עולים ויורדים, ובאמת אין שיעור
להיחודים והכוונות אשר הצדיקים עושים עם למודם, כי
כל התורה שבע"פ המה מלאים רוין דאורייתא וסודות
נעלמים, רק לפי ראות העין הם מלובשים בלבוש עוה"ז
כמו שנים אוחזין בטלית וכדומה, והצדיקים משיגים את
הכל ופועלים כל טוב בלימודם כמו בשעת התפלה. ועל
דרך זה תקנו ברכת כהנים סמיכה לברכת התורה, כי
הלימוד צריך להיות על דרך זה לברך את ישראל בכל
הטוב. וזה שאמר דלא הוי מצלי אלא היכא דהוי גרסי, ר"ל
בשעה שלמדו היו מתפללים בכונה לטובת הדור להמשיך
השפעות טובות לבני ישראל מעולמות העליונים, וזהו
במקום רנה שם תהא תפלה, ר"ל שיהיה למודם בכוננת
התפלה, עכ"ד.

ועל פי זה יש לומר מילתא בבאור העובדא שספרו
לנו אבותינו (הובא בתהלה למשה) כי פעם אחת חל יום
הושענא רבה בראשון בשבת, ואמר ק"ז הישמח משה ז"ע
פלפול עצום בסעודה שלישית בשב"ק מלפניו, והיה זה
לפליאה בעיני כל, למה לא אמר דברי כבושין כדרבו
בקודש, וכענין זה שמעתי על ק"ז מרן הדברי חיים מצאנז
ז"ע, שפע"ב בראש השנה קודם תקיעת שופר אמר פלפול
בסוגיא דנתקל פושע הוא (בבא קמא כט). והנה אף שאין
אתנו יודע עד מה בדרכי הצדיקים קדושי עליון, וכבר כתב
בבני יששכר (תשרי מאמר ג דרוש ח) בסוד הדברים לומר איזה
דרוש קודם תקיעת שופר, ע"ש בדבה"ק. אך לפי המבואר
י"ל כי מאחר שהצדיקים על ידי תורתם הם משמחים כל

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

נעילת חג השבועות שנת תשס"ח לפ"ק

נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

העולמות, ועל ידי זה ממשיכים שפע רב לבני ישראל, ובכן
יש לומר שזה היתה כוונתם באומרם לפלפול דאורייתא
להשפיע שמחה בעולמות העליונים ויתעורר עת רצון
למעלה להמשיך השפעות טובות לבני ישראל, ובאמירת
פלפול פעלו ישועות ורפואות לבני ישראל כמו בשעת
התפלה.

ובדרך זה י"ל מה דאיתא בגמרא (בבא בתרא יטו.)
דרש רב פנחס בר חמא, כל שיש לו חולה בתוך ביתו ילך
אצל חכם ויבקש עליו רחמים, שנאמר (משלי טו יד) חמת
מלך מלאכי מות ואיש חכם יכפרנה. וכתב בנימוקי יוסף,
מנהג זה בצרפת, כל מי שיש לו חולה מבקש פני הרב
התופס ישיבה שיברך אותו. ולפי דרכינו י"ל דלכך הלכו
אצל הרב התופס ישיבה, כי על ידי כח תורתו הוא מעורר
שמחה בעולמות העליונים, וממילא רב כחו להשפיע
ישועות ורפואות וכל צרכי בני ישראל.

ובזה י"ל מה אמר המדרש (הובא במשק אליהו) יברכך
ה' בתלמוד, דהנה ברכת כהנים סובלת הרבה פירושים,
וכדאיתא במדרש רבה (פ"א ס"ח) יברכך ה' בנסכים וישמרך
בגופך. ולזה אמר המדרש יברכך ה' בתלמוד, שתזכה
לעסוק בתורה, ועל ידי עסק התורה יתעורר שמחה
בעולמות עליונים, ובכך יושפע רב טוב לבית ישראל להיות
יברכך ה' בנסכים, שיזכו לעשירות ולפרנסה בריווח
ובניקל, וישמרך בגופך, שיתרפאו כל החולים, ויזכו לכל
השפעות טובות בגשמיות וברוחניות.

ולזה ביומא דעצרתא אמר רב יוסף עבדי לי עגלא
תלתא, אמר אי לאו האי יומא דקא גרים, היינו יום קבלת
התורה אשר אז זכו בני ישראל לכת התורה המעורר שמחה
בעולמות עליונים וממשיך שפע רב לבני ישראל וכל
צרכיהם בגשמיות וברוחניות, כמה יוסף איכא בשוקא,
שהיה צריך להסתובב בשוקי בראי ולהיות טרוד על
המחיה ועל הכלכלה בטיירת הפרנסה, אבל מכת יום
קבלת התורה נמשך השפעת פרנסה בריווח ובניקל על ידי
עסק התורה, ועל כן אין מן הצורך להיות בשוקא בטיירת
הפרנסה, וצוה לאחרים עבדו לי עגלא תלתא, כי על ידי
עסק התורה זכה להשפעת הפרנסה.

ומעתה כשקורבו בני ישראל לפני ה' סיני ורצה
הקב"ה לתת להם התורה, הודיע חיבתן ומעלת התורה
הקדושה וסגולתה, ולזה אמר כה תאמר לבית יעקב, רמז
לפשוטי עם ופחותי ערך, להם תאמר בלשון רכה, הכוונה
על דברים רכים וצרכי בני ישראל הפשוטים והקטנים,
שרבו זה יכולים גם הפשוטי עם לפעול בכח התורה, כי
בעת שקבלו בני ישראל התורה הגיע כל איש פשוט
מישראל למדרגה שיוכל לפעול על ידי לימוד התורה
צרכיו כמו על ידי עבודת התפלה, ואפילו הפשוטי עם
בכחם להשפיע דברים רכים, ותגיד לבני ישראל, רמז לבני
עליה, להם תאמר דברים קשים כגידין, היינו כי בעת
ששורה תוקפא דדינא "א שווערע פראבלעם, א שווערע
עגמת נפש וואס איז דא אין א אידישע שטוב", אז צריכים

לפנות להבני עליה, אשר המה בכח תורתם שעוסקים
בתורה לשמה יכולים להמתין גם דברים קשים כגידין,
ולגרום עת רצון למעלה בשמי מעל ויושפע לבני ישראל
כל צרכיהם.

ויתכן שדבר זה מורשה לנו מאברהם אבינו שאמר
(בראשית יח ה) ואקחה פת לחם וסעדו לכם אחר תעבורו,
דהנה פ"ת בגימטריא תלמו"ד, ולחם רומז על תורה
כדכתיב (משלי טו ה) לכו לחמו בלחמי, וזה שאמר אברהם
אבינו ואקחה פ"ת לח"ם, היינו עסק התורה, ועל ידי זה
וסעדו לכם אחר תעבורו, שיזכו לסעדו לכם ולהושע
בכל משאלותם, כי על ידי עסק התורה מעוררים שמחה
בעולמות עליונים והוא במקום תפלה להשפיע צרכי בני
ישראל כל מחסורם.

ובזה יתבאר המדרש שאמרו אומות העולם מה ראו
אלו להתקרב יותר מן האומות, והוא ע"ד שביאר מרן
דו"ז זלה"ה בדברי יואל (פ' במדבר עמוד כח) דלשון קורבה
מורה על קיבול התפלות ע"ד דכתיב (דברים יט ד) כי מי גוי
גדול אשר לו אלהים קרובים אליו כה' אלהינו בכל
קראינו אליו, ובתרגום אונקלוס ארי מן עם רב די ליה
אלהא דקריב ליה לקבלא צלותיה בערן עקתיה כה' אלהא
בכל עידן דאנחנא מצלין קדמוהי, ע"ש. והיינו מפני מה
זוכין בני ישראל לכת התפלה לפעול כל צרכיהם
ומבוקשיהם, סתם הקב"ה פיהם ואמר להם הביאו לי שטר
יוחסין שלכם כשם שבני מביאין, דבני ישראל למדו דרך
זה מאברהם אבינו שהורה להם דבר זה במאמר ואקחה פת
לחם שעל ידי עסק התורה מעוררים שמחה בעולמות
העליונים, ואם כן אינם צריכים דוקא לתפלה, כי בני
ישראל יכולים לפעול מבקשיהם אפילו שלא בשעת
התפלה על ידי לימוד התורה.

ובזה יתבאר המדרש מהיכן זכו ישראל לברכת
כהנים, היינו לכל הברכות אשר מתברכים בני ישראל
בברכת כהנים כמבואר במדרשי חז"ל, רבי יהודה אמר
מאברהם, כי הוא מורשה לנו מאברהם אבינו שאמר
ואקחה פ"ת לח"ם הוא עסק התורה ועל ידי זה יושפע כל
מילי דמיטב, ורבנן אמרי ממתן תורה, כי בשעת קבלת
התורה זכו בני ישראל לכת זה שיוכלו לפעול על ידי כח
התורה כמו על ידי תפלה, ולהשפיע בזה רב טוב לבית
ישראל.

ובצאתנו מן החג הקדוש הזה, עלינו לדעת ולזכור כי
קבלנו כח גדול בשעת מתן תורה, אשר כל אחד מישראל
בבואו בביהמ"ד ועוסק בתורה גורם שמחה בשמי מעל,
ועל ידי זה נעשה עת רצון, ונשפע לבני ישראל רב טוב.
וכבר אמרו (פ"ח פ"ה) הכל מודים בעצרת דבעיני נמי לכם
מאי טעמא יום שנתנה בו תורה, והיינו על דרך שאמרו
(ביצה כח) לכם לכל צרכיכם, ברכה והצלחה ופרנסה בריווח,
כי הכל הוא מכת התורה המעורר שמחה בעולמות
עליונים, יעזור השי"ת שיושפע לנו מחג הקדוש הזה
השפעות טובות, ואיתא במדרש (ילקוט יתרו רמז רעב) אמר
הקב"ה לישראל בני היו קורין את הפרשה הזו בכל שנה,
ואני מעלה עליכם כאילו אתם עומדים לפני ה' סיני
ומקבלים את התורה, יעזור השי"ת שבזכות קבלת התורה
מחדש נזכה לברכת יברכך ה' בגופך יברכך ה' בעושר
יברכך ה' בנסכים, ונושע בכל מילי דמיטב, בני חיי ומוזני
רווחי, ימלא ה' כל משאלות לבנינו לטובה, ונזכה ליבית
גואל צדק במהרה בימינו אמן.

לע"נ הרה"ח ר' חיים
ב"ר מאיר זאב הכהן ע"ה
נפט"ר ט"ז סיון תשמ"ה

אוצר הגנוז

(המשך מעמוד א)

ומי ששמו אבא אם בנו תלמידו יכול לקרותו אבא דרך חשיבות כ' שנראה דאסור דכין שבאמת זהו שמו בפי העולם אף שהשם עצמו מורה לשון חשיבות לא סגי לבן ותלמיד בהכי וצריך לתארו כמו שהדין נותן בשם אחר וכיוצא לזה מי ששמו מלידה חכם וכן קורין אותו כל העולם המכא"י (עיין במזכרת שמות הגטין להרב מוהרי" דאגון שבפ" ד' דגן בס"ד ד' אות י"ד שם כתוב שם זה) אף שהשם עצמו מורה לשון חשיבות אין הן ותלמידו רשאים לקרותו בשמו והיה רשום בזכרונו שכן ראיתי בספרים וכתבו דלא דמי למי שהתוס' ישנים בסוף יומא דף פ"א אהיה דאמר רב הונא אזיל אבא למיקטל גברא דמשום שהוא כבוד הותר לו לקרותו בשמו דאמאי התם שנתקע שם אבא מפי העולם וכ"ע הוה קרו ליה רב וכיון שאין שמו עתה אבא מותר לתלמידו לקרותו אבא דרך חשיבות אבל בשאר שמות שנקרא בהם בפי העולם אף שהשם מורה לשון חשיבות אסור לקרותו בשם זה כראובן ושמוען.

אי יפרט שם למי שמתפלל עליו

במס' ברכות (ד"ד ע"א) א"ר יעקב א"ר חסדא כל המבקש רחמים על חבריו אין צריך להזכיר שמו שנא' אל נא רפא נא לה ולא קמדר שמה דמרים. וכ' בפרי חדש (א"ח ס"ל ק"ט) דכוונת הגמ' רק שאין הכרח להזכיר אבל אם ירצה להזכיר יזכיר והביא מד' הוזהר הק' (וישלח דק"ט). שבתפלה צריך לפרשא מלא כדקא יאות. וכ' במג"א (ס" ק"ט ס"ק"א) דרק בפניו א"צ להזכיר שמו אבל כשמתפלל שלא בפני החולה יש להזכיר שם החולה ע"ש.

והנה **ביבאורי הגר"א** על אגדות כ' (בברכות ל"ד) אמה שאמר המתפלל ע"ח א"צ שיזכיר שמו וז"ל בזה מקובל יותר התפלה שאין מעיינין עליו ולא נתנה התפלה אלא בידו של הקב"ה ע"כ, משמע מדבריו דעדיף טפי שלא יזכיר שם החולה בתפלה.

ועיניו תפלה (דף ק"ב) דמעיקר הדין לא היו הזכרות השם לחולה לעינכוא, ולפ"ז נראה באם אין יכולין לעשות המילה בזמנו נחמת שנחלה הילד ונמנה מקובל (ע"פ"ד החס"ל"א [מעין ב' נהר גב] ובספרו הכרח ברית אברם [בפ' תזריע] ובלקוטא ראובני [ס"פ בראשית]) שלא לקרוא שם הילד עד אחר המילה שכבר הוטר הערלה והטומאה, דיש רוצין לומר שיקבעו לו שם קודם המילה כדי שיוכל להתפלל עליו, אמנם אי הזכרות השם לא מעכב בתפילה אפשר שיש להמתין עם נתינת השם עד אחר המילה.

וראיתי בס' **אבן שלמה** מהגאון משאמלו"א (בפ' וירא) שכ' דמה"ט קרא אברהם ליצחק שם קודם המילה מפני שה' חלוש וכדאי בב"ד (פ"ג) לכן קרא לו שם מיד כי נפש חיה הוא שמו וע"כ נתן לו השם שיחיה ויהי בר קיימא ע"ש, מיהו בס' **ברית אבות** (רס"י ח) כ' דאין רא' ממצח שזה הי' מפי השם וכדאי בב"ד (פמ"ה ס"א).

ובספר **מגדים חדשים** (ברכות) כתב להעיר מזה ככמה מקומות חז"ל, עיין תגינה (ג, ב') יהי רצון שיחזרו עיני יוסי למקומן ע"ש, הרי שהזכיר שמו בתפלתו, ושם היה שלא בפניו לאחר שנתישבה דעתו ור' יוסי כבר הלך ממנו. ועיין תענית (כב, ב') רבי מני היה שכית קמיה דר' יצחק בן אלישיב, א"ל עתירי דבי תמי קא מצערד לי, אמר לייענו ואיענו, אמר קא דחקו לי אמר ליעתרו ואיעתרו, אמר לא מיקבלי עלי אינשי ביתי, א"ל מה שמה תנה תתייפי תנה ונתייפי כו', אי הכי תתורז תנה לשחרותיה ותזרה ע"ש, הרי כשרצה להתפלל עליה שאל אותה שמה והזכיר שמה בתפלתו. ומה שלא שאל לשם עתירי דבי תמי, עיין **בבן יהודה** תענית שם שאל אביו למה מעיקרא וידע שמותם, אבל אשתו לא ידע שמה וא"ל יכוון עליה אם לא יזכיר שמה ע"ש. וע"ע בתענית (כה א') אמר לה מה שמך, א"ל איכו, אמר איכו נימטו כשוריק, ושם היה בפניה ואעפ"כ שאל לשמה. ועיין בבן יהודה שם שעמד בזה. וע"ע בשבת (קח, א') א"ל מה שמך קרנא כו', ו"ב.

ויאמר משה לחובב בן רעואל, איתא בספרי מה שכתוב בפ' שמות ותבאנה אל רעואל איתן, כלומר שכן לאבי אבא, קורין אבא, בענין הליכה, ע"י מה שכ' **במהרי"ק** (שורש ל') שדן לענין בן הן אי יש לו טענה וזכות לומר קדיש אחר אביו זקנו ולתורה אי בן הן חייב בכבוד אביו זקנו [וחלף בעקבותיו **הרמ"א** בתשובותיו (ס' ק"ח) ושאר אחרונים אחריו], משמע שאילמלא שכן הן חייב בכבוד אביו זקנו בודאי שאין לו טענה וזכות לומר קדיש, וממילא שאם ננקוט שכן הן אינו חייב בכבוד אביו זקנו [ע"י **רמ"א** (ו"ד ס' ד"מ סעיף כ"ד) ובס' **בית הייל** (ו"ד ס' ע"ג) ו**בשאלת יעב"ץ** (ח"ב ס' ק"ט) ובש"ת **תורה לשמה** (ס' רס"ה)], וכן בנוגע בן התב **להנכסת יחזקאל** (ס' מ"ד) דס"ל דאין חייב בכבוד אבי אמו, וכן בנוגע בן הן (או הבת) דלכ"ע אינו חייב בכבוד אביו זקנו אלא אם כן הן חייב באמירת קדיש, ולא אמרינן דלהם זכות מחמת דבר ברא מזכא אבא אבא (ואבי אבי אבא), וע"י נשמת ישראל ז"ל נראה דלא דמי דדינאם היה בזמניהם שה' המנהג שרק א' הי' אומר קדיש ועל כן הוכרחו כל האבלים המחוייבים באמירת קדיש לחלק ביניהם מתי יאמר זה קדיש ומתי זה וכו', ומי שלא הי' לו זכות וטענה לא הי' יכול לדחות את המחוייב ולא הי' נכנס בתחלוקה, ועל זה דנו המהרי"ק והרמ"א אי בן הן יש לו אותו זכות כמו בן משמ (שמחוייב באמירת קדיש) שהוא חולק עם שאר החוייבים [ועל כן דנו שהיות שכל "חוייב" אמירת קדיש נובע מצד מוצא כיבוד אב אם כן אם גם בן הן מחוייב בכבוד זקנו (או שאמרנו בנים הרי הם כבנים) אם הם יש להם זכות וטענה באמירת הקדישים ונ"ל בדריהם שעשו פשה שהאבלים אחר אב ואם יאמרו ב' קדישים וכן הן יאמר רק קדיש אחד], אבל בנידינוני שהמדובר מצד התועלת הדינו קדיש של מי פועל ומהני יותר לנפש המת (דודאי דאמירת קדיש של הן עדיף מאילו שאיש זר יאמר קדיש אחריו) בזה אמרינן שכל שהוא מיוצא תלציו מועיל לו יותר מצד מה שאמר חז"ל דבר מזכא אבא (והסבדא אומר שם הגב בר בר רבא ברדא מזכא אבא אבא ואבי אבא).

וכמו שכתוב בתשובת הרמ"א שהנכד אומר קדיש אחר זקנו (שמחוייב קצת בכבודו) ע"י בא"ד (ס' ק"ב) דיני קדיש אות ס' (ה"ה אחר זקנתו ונ"ל ב' **חרידים** (פ"ו) דחייב אדם לקום מלפני זקנו ומלפני זקנתו, כמו מלפני אביו ואמו), וכן ראיתי בס' **בית הייל** (ו"ד ס' ע"ג) לאחר שכ' לחוש הרמ"א שכן הן חייב לכבד את אביו ועל כן יש לו זכות לומר קדיש אחר אביו זקנו אלא אם כן הן חייב לומר אחר זקנתו.

צמצוילי הלכה

בירורי הלכות, נערך ונסדר ע"י מערכת "בית ועד לחכמים" שע"י מבצר הכוללים קרית יואל והוא למראת עיניו של הנה"צ **דומ"ץ קרית יואל שליט"א** לחערות והארות: 845 662 4936 או ע"י הפקס: 845 781 7213

דיני פנים חדשות בשבע ברכות

א) בשבעת ימי המשחה אין אומרים שבע ברכות אלא כשיש פנים חדשות, והטעם שהתן וכלה ראויין לברכה כל שבעת הימים כשמתוסף שמחה, וכשיש פנים חדשות נתוסף שמחה חדשה.

ב) מי שהי' נוכח בשעת החופה, ולא הי' נוכח בשעת סעודת החתונה, מיקרי פנים חדשות, אע"פ ששמעו השבע ברכות תחת החופה, ואפילו אם השתתף בקבלת פנים וטעם שם מוזנות, ג"כ נחשב פנים חדשות.

ג) מי שהי' נוכח בשעת סעודת החתונה או בשעת סעודת שבע ברכות, מעיקר הדין לא היו פנים חדשות אפילו לא אכל שם כלום, ולא שמעו הברכות, שכיון שכבר השתתף פעם אחד, וכבר שמחו עמו, לא נתוסף שמחה חדשה בהשתתפותו פעם שנית, אפילו כשרוצה לאכול עכשיו עם בני הסעודה.

ד) אבל יש מקילין בזה וסוברין דאפילו מי שהיה נוכח בשעת סעודת החתונה או סעודת השבע ברכות, אם לא אכל שם כלום ועכשיו אכל עמהם [אפילו אוכל רק פירות או יין], נתוסף שמחה חדשה ע"י שאוכל עמהם.

ה) ומי שלא היה נוכח כלל בסעודת החתונה או השבע ברכות, היו פנים חדשות, ואעפ"י שאינו אוכל עכשיו כלום, שעצם השתתפותו גורם לתוספת שמחה חדשה, והפנים החדשות יהי' נוכח שם בשעת אמירת השבע ברכות.

^א ש"ש (אדמו"ר סי' סעיף ד' ח).
^ב ערוך השלחן (סי' ס"ב סעיף כ"ח).
^ג ש"ש (סי' ס"ב סעיף ד').

^ד באר משה (מהנה"צ מירובערצין ד"ל) ח"ב סי' ק"ט.

פנים חדשות (מהרא"ש), וכתב הרמ"א (י"ד) אומרים דאם היו שם פנים חדשות אע"פ שאין אוכלין שם, מברך בשבילם וכו' ע"כ (מקור מהרי"ק).

והנה בשלחן הערוך (סי' ס"ב סעיף א' בשמלה לצ"כ ס"ה) מביא מוקדני בעל דברי אברהם שנתספק לדעת הרמ"א אם נשתתף בסעודה הראשונה ולא אכל שם, ובסעודה השנית אכל עמהם אם מועיל לפנים חדשות, דשם בן שכבר נשתתף פעם אחד כבר חלפה השמחה, או חילמא מאחר דבראשונה לא אכל, הוי עתה אכילתו עמהם שמחה חדשה ומברכים שבע ברכות וכו' ע"ש שנסאר בספק, וע"ע דבריו (בסי' ט' סעיף ה' בשמלה לצ"כ סוף סעיף ד'). שהביא ג"כ ספק זה מוקדני בעל דברי אברהם, ושם מסיים דפשיטא דספק ברכות להקל, ע"ש.

ומבואר מדבריו, דזה פשיטא שאם השתתף בראשונה ולא אכל, וגם בסעודה השני' אינו אוכל בודאי לא היו פנים חדשות, שהבין להמחבר רמ"א חולקין בזה, ולהמחבר הכל תלוי ב"אכילה" ועל כן מי שהשתתף פעם אחד ולא אכל, מיקרי פנים חדשות כשאוכל עכשיו, ונגם שיהיו אנשים חסוכים שראויים להרבות בשבילם אע"פ שבאמת אינו מרבה בהשתתפותו, ואם אינו אוכל עכשיו לא נקרא פנים חדשות אף שלא השתתף כלל מקודם, דעיקר ריבוי השמחה תלוי באכילתו, ולהרמ"א הכל תלוי בהשתתפותו, שאם השתתף פעם אחד, אע"פ שלא אכל, לא מתוסף שמחה עכשיו (חוק אם נכשירי יאכל עמנו שוא נחמק פנינו שיהי' כזה תוספת שמחה, וכמו שהובא לעיל) ואם לא השתתף עדיין, הוי פנים חדשות אע"פ שאינו אוכל עכשיו כלום.

וכן כתבו שני גדולי ספרד שבוה נחלקו המחבר והרמ"א, הלא הם בספר ברך את אברהם (ס"מ ע"ט אות כ"ו וב"ח [נרפס בשנת תרכ"ב] - ופשיטא ל"י דלרמ"א לא יועיל אם נשתתף פעם אע"פ שעכשיו יאכל עמנו) ובספר חינוך וחסדא ע"מ"ס תוכחות (דף ע"ד ע"ב [נרפס בשנת תרכ"ו]) וכתב שם שכן כתב הבית שמואל (ק"ק), ובאמת מובאר כן בדברי להמעיין, וע"י בשו"ת מהרי"ט צחלון (סי' ע"א) דכתב ג"כ הרמ"א חילוק על המנהג שהביא המחבר (וכמו באופן אחר ע"י שו"ת א"א סוכר כדעת קמייא שהובא במבואר בספר דרכי חלוץ בימינו הברכות ע"ס).

ובהו מיושב שהדין החיים (בימי שבע ברכות) והקיצור ש"ע (ק"ט ר"ן ה') השמיטו דעת המחבר דס"ל דהלוי באכילה ולא נקטין כן כיון דנקטין כהרמ"א דהכל תלוי בהשתתפותו, אם השתתפו פעם אחד אע"פ שלא אכלו, שוב אין נחשבים פנים חדשות, ועל כן סתמו בזה דין, (וכן הבין בערוך השלחן, ע"ש בסעיף כ"ה וכו').

וכיון דנתבאר להרמ"א הכל תלוי בהשתתפותו, ע"כ כתבנו דמעיקר הדין מי שהשתתף בסעודת החתונה, שוב לא נחשב פנים חדשות, ואע"פ שלא אכל, ואפילו אם עכשיו רוצה לאכול כבר פסק השלחן הערוך [שהובא לעיל] דספק ברכות להקל, ומ"מ אם לא השתתף בהחתונה או בחתופה, כתבנו לעיל דשפיר הוי פנים חדשות, דברין זה לא נחלקו המחבר והרמ"א, והרא"י שבשלחן הערוך גופי' פסק כן (בסי' י"ב סעיף ג) והטעם, דכל מי שלא השתתף בזמן הסעודה, מיקרי פנים חדשות.

^א שומכין על שיעת המחבר (שנבאר בהנהגת הקודמת), שגדר פנים חדשות תלוי באכילתו ולא בהשתתפותו, ולא כהרמ"א, וכן בהכנת אדם (כלל ק"ט ר"ן ה') העתיר רק דברי המחבר והשמיט דברי הרמ"א, ועל זה סומכין הרבה ב"א שמי שבא להחתנה לומר מול טוב ולא אכלו שם, משתמשים עמו לפנים חדשות, כשאוכל עכשיו עמהם.

וע"י בשו"ת האלף לך שלמה (א"ח סי' ע"ב) שכתב דפנים חדשות אין צריך לאכול פת, ודי בנתיים קצת ממנו ע"ש, וז"כ בספר ברוך את אברהם הנ"ל (בסי' ע"ט סק"א לו"ב) דבמקום שנהגין שהפנים חדשות אוכל פירות ויין וע"צ מברכין שבע ברכות, חולקין בתר מנהגו, ע"ש.

ומבחינת זכרון גם חומרא, שאדם שהשתתף בסעודת החתונה וטעם שם מוזנות או פירות, שוב לא הוי פנים חדשות אפילו לשיטת המחבר, דלענין זה גם מוזנות או פירות ויין נחשב אכילה, וכ"פ הנה"צ מדערבערצין ז"ל (בבאר משה ח"ב סי' ק"ט).

^א רמ"א (ס"מ ס"ב סעיף ד') וע"י לעיל שהארנו בזה.

^ב חלקת מחוקק (סי' ס"ב סעיף א').